

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีไทย เรื่อง กิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์

เอกสารลำดับที่ 35 / 2563

นายกนก คล้ายमुख

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

งานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

คำนำ

แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้น สำหรับครูผู้สอนดนตรีระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีศักยภาพในการแสดงออกทางดนตรีไทยอย่างสร้างสรรค์ ทั้งยังเป็นทางเลือกสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เนื้อหาของเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล แนวคิดการจัดการเรียนรู้ดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษา แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ ตัวอย่างกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ และตัวอย่างเกณฑ์การวัดประเมินผลการจัดการเรียนรู้อัตโนมัติหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอน ให้สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพด้านการสร้างสรรค์ และขอขอบคุณท่านผู้เกี่ยวข้อง ที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมในการดำเนินการจัดทำเอกสารฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

กนก คล้ายมูข

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
ส่วนที่ ๑ บทนำ.....	๑
หลักการและเหตุผล.....	๑
วัตถุประสงค์.....	๒
การนำไปใช้.....	๒
ส่วนที่ ๒ แนวคิดการจัดการเรียนรู้ดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษา.....	๓
กิจกรรมดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษา.....	๓
แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทย.....	๔
การวัดประเมินผลดนตรีไทย.....	๕
ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ดนตรีไทย.....	๕
ส่วนที่ ๓ กิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์.....	๗
ความหมายดนตรีไทยสร้างสรรค์.....	๗
แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์.....	๘
ประโยชน์ของดนตรีไทยสร้างสรรค์.....	๑๐
ส่วนที่ ๔ ตัวอย่างกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์.....	๑๒
ตัวอย่างกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ที่บูรณาการทักษะทางดนตรี.....	๑๒
ตัวอย่างกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ที่บูรณาการสาระการเรียนรู้อื่น.....	๑๘
บรรณานุกรม.....	๒๒
ภาคผนวก ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินผล.....	๒๓

ส่วนที่ ๑

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ดนตรีไทย เป็นศิลปวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย ถ่ายทอดเป็นเอกลักษณ์ สืบต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรมสำคัญ บ่งบอกถึงความเป็นไทยและศิลปะประจำชาติ ดนตรีไทยไม่ได้เพียงแต่เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง ในการประกอบพิธีกรรมสำคัญเกี่ยวข้องกับศาสนา และมีอิทธิพลต่อสังคมของคนไทย การเรียนรู้ความเป็นมา รู้คุณค่าและทักษะด้านดนตรีไทย จะทำให้เกิดความซาบซึ้ง รัก ห่วงแหนและเกิดการอนุรักษ์สืบทอดไว้ให้คงอยู่ตลอดไป การสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชน ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ระบุในหมวด ๑ ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา ๗ ว่าด้วยกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง ให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและหมวด ๔ ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษา (๓) ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา นอกจากนี้เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ที่แสดงออกถึงความเป็นชาติไทยแล้ว ดนตรีไทย ยังช่วยสร้างเสริมบุคลิกภาพ สมาธิ สติปัญญา กล่อมเกลาจิตใจและอารมณ์ ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข นอกจากนี้แล้วยังเป็น “ศาสตร์” ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ซึ่งได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทย ในระดับการศึกษาต่างๆ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบ แสดงความสามารถและศักยภาพของตน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เกิดการพัฒนารอบด้าน ดังพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยศิลปากร ณ วังท่าพระ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๐๙ ความตอนหนึ่งว่า

"...การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นการศึกษาที่สำคัญและควรจะดำเนิน ควบคู่กันไปกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เพราะความเจริญของบุคคล ตลอดจนถึงความเจริญของประเทศมีทั้งทางวัตถุและจิตใจ ความเจริญทั้งสองทางนี้ จะต้องมีประกอบกัน เกื้อกูลและส่งเสริมกัน..."

(พระบรมราโชวาท ด้านศิลปวัฒนธรรม. ๒๕๐๙ : ออนไลน์)

การเรียนรู้ดนตรีไทย จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาส พัฒนาด้านดนตรีไทยได้อย่างไม่มีขอบเขต มีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีไทย เรียนรู้ดนตรีได้อย่างมีความหมาย รู้ซึ่งถึงสุนทรีย์รส และซาบซึ้งในดนตรีไทย แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทย แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะคือ กิจกรรมดนตรีไทยสำหรับผู้เรียนที่ต้องการศึกษาดนตรีไทยเป็นวิชาเอก โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ศึกษาและฝึกฝนทักษะดนตรีไทย ตามความถนัด ควบคู่กันไปกับการเรียนทฤษฎีดนตรีไทยด้านต่างๆ และสำหรับผู้เรียนที่เรียนวิชาดนตรีไทยเป็นวิชาทั่วไป ควรได้มีโอกาสได้ศึกษาดนตรีไทย ในลักษณะของการผู้ฟังดนตรีไทยที่ดี ควรมีโอกาสได้เรียนสาระดนตรีไทย พอเพียงกับระดับความสามารถของแต่ละคน

ดนตรีไทยสร้างสรรค์ เป็นทักษะทางดนตรี ที่มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน นับเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่มีผลต่อการพัฒนาทางสติปัญญา ช่วยปรับสภาพอารมณ์และช่วยกระตุ้นให้เกิดสมาธิ สร้างระเบียบและควบคุมตนเอง ส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง การเรียนรู้ การใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยตรง การใช้ดนตรีเป็นสื่อการเรียนรู้ ที่เน้นเล่นกิจกรรมดนตรีอย่างอิสระและเหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีความคล่องตัวในการคิด เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ฉับไว สามารถคิดหาทางออก หรือแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว มีความคิดยืดหยุ่น มีความคิดริเริ่ม แปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร และมีความละเอียดลออ ชัดเจนมากขึ้น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดสาระดนตรี เป็นสาระสำคัญสาระหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ พัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางดนตรีช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ข้อ ๗ รักความเป็นไทย ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ ข้อ ๕ รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย รวมทั้งคุณลักษณะของเด็กไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านการมีทักษะที่หลากหลาย ได้เป็นอย่างดี

จากการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี สาระการเรียนรู้ศิลปะ ครูผู้สอนดนตรี ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ วิชาดนตรี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะว่า โรงเรียนกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพียง ๑ - ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีไม่เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียน ดนตรีไทยสร้างสรรค์ จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะสร้างสรรค์ให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความสามารถดังกล่าวอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระศิลปะ วิชาดนตรี ดนตรีไทยสร้างสรรค์
๒. เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติ ดนตรีไทยสร้างสรรค์
๓. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมปลูกฝังความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และหวงแหนสมบัติของชาติ ด้วยกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การนำไปใช้

๑. ใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรี ในระดับมัธยมศึกษา
๒. ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นไทยและเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ได้

ส่วนที่ ๒

แนวทางการจัดการเรียนรู้ดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษา

กิจกรรมดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษา

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (๒๕๓๗ : ๑๕๙-๑๖๐) และอรรพรรณ บรรจงศิลป์ (๒๕๓๘ : ๗๓-๘๔) ได้กล่าวถึง กิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษาไว้ว่า ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นวัยที่สามารถรับรู้เรียนรู้ได้ดี หลักการสำคัญในการจัดกิจกรรมดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษา ควรครอบคลุมเนื้อหา และทักษะทางดนตรีไทย ดังนี้

๑. ด้านเนื้อหาดนตรีไทยและทักษะดนตรีไทย ในระดับกลางและระดับสูง สำหรับนักเรียนที่มีความสนใจ ด้านดนตรีไทย

๒. ด้านการฟัง ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฟังเสียงเครื่องดนตรีไทยอย่างหลากหลาย ได้แก่ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตีและเครื่องเป่า และฟังเพลงไทย รวมทั้งฟังเพลงไทยหลาย ๆ ประเภท ได้แก่ เพลงโหมโรง เพลงเถา เพลงตับ เพลงเรื่อง และเพลงพื้นบ้าน เป็นต้น

๓. ด้านการอ่านโน้ต ควรจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ สัญลักษณ์ของตัวโน้ตและสัญลักษณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔. ด้านการร้องเพลง ควรพัฒนาทักษะการร้องเพลงไทย ให้อยู่ในระดับที่สามารถร้องเพลงได้ โดยไม่เพี้ยน ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ และเป็นทักษะที่ทุกคนควรมีโอกาสได้ปฏิบัติ ซึ่งทักษะการร้องเพลงไทยที่ถูกต้องนี้ นักเรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาดนตรีไทย ควบคู่ไปอย่างมีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ควรพิจารณาจากประสบการณ์ทางดนตรีไทย ของผู้เรียนด้วย

๕. ด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยและเครื่องประกอบจังหวะ ควรให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยตามระดับความสามารถ โดยพิจารณาจากเครื่องดนตรีที่เล่นเป็นทำนองง่ายๆ เช่น อังกะลุง ขลุ่ยเพียงออ เป็นต้น รวมทั้งเครื่องประกอบจังหวะ เช่น กลอง ฉิ่ง กรับ ฉาบ และผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านโน้ต และทฤษฎีดนตรีไทยควบคู่ไปด้วย

๖. ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ควรจัดให้ผู้เรียนได้แสดงออก โดยตีความหมายจากบทเพลง ให้มีการเคลื่อนไหว ร่างกาย เช่น การปรบมือ การใช้อุปกรณ์ทำจังหวะ เดิน วิ่ง กระโดดให้เข้ากับจังหวะเพลง และร่วมกิจกรรมเกมประกอบเพลง

๗. ด้านการสร้างสรรค์ทางดนตรีไทย ได้แก่ การเคาะจังหวะอย่างง่ายๆ การแต่งทำนองเพลง ให้เหมาะสมกับการขับร้องเพลงไทย (ร้อยเนื้อทำนองเดียว) จัดให้เล่นดนตรีไทยร่วมกับเพื่อน ๆ เขียนเพลงไทย คิดทำเต๋น หรือรำประกอบเพลงไทย รวมทั้งจัดทำละครอย่างง่ายหรือการแสดงต่างๆ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมดนตรีไทย สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ควรมีทั้งกิจกรรมในเชิงปฏิบัติ และการบรรยาย ทั้งนี้ นักเรียนอยู่ในวัยที่มีความพร้อม มีสมาธิในการฟังการบรรยาย เนื้อหาดนตรีไทยในระดับนี้ ต้องอาศัยการเรียนโดยการบรรยายมากขึ้น เพื่อสร้างพื้นฐานและแนวคิดให้กว้างไกลออกไปได้ ในระยะเวลาสั้น โดยการอธิบายของผู้สอน ทั้งในส่วนกิจกรรมภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียน ผู้เรียนควรมีโอกาส ค้นคว้าจัดทำสิ่งต่าง ๆ ศึกษาทำความเข้าใจ และนำเสนอเนื้อหาสาระตามความคิดของตนเอง ซึ่งจะเป็นการปลูกฝังด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการฟัง การอ่านโน้ต การร้องเพลง การเคลื่อนไหว การปฏิบัติเครื่องดนตรี และการสร้างสรรค์ทางดนตรีด้วย

ในด้านทักษะนั้น นักเรียนควรใช้เวลาในห้องเรียน ในการฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ ความถูกต้องในการปฏิบัติ ผู้สอนควรพัฒนาเทคนิควิธีปฏิบัติ หรือวิธีซับซ้อนของนักเรียนให้ก้าวหน้า เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและทำความเข้าใจ นำเสนอเนื้อหาสาระตามความคิดของตนเอง ซึ่งเป็นการปลูกฝัง ด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นความต้องการของผู้เรียนในวัยนี้ที่จะมีอิสระในการคิด การทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง กิจกรรมนอกห้องเรียนในรูปของกิจกรรมพิเศษ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมอีกลักษณะหนึ่งที่มีความจำเป็นในระดับมัธยมศึกษา เพราะช่วยให้นักเรียนที่สนใจดนตรีไทยมีโอกาสได้เรียนรู้ดนตรีไทยอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาแนวคิดและทักษะดนตรีไทยได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทย

การจัดกิจกรรมดนตรีไทย ครูผู้สอนต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าดนตรีไทย เป็นสิ่งที่สนุกสนาน รื่นรมย์ น่าพอใจ ชั่วโมงดนตรีไทยควรเป็นชั่วโมงที่ผู้เรียนมีความสุข ได้เรียนรู้และค้นพบสิ่งใหม่ๆ ที่เขาพอใจ ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับควรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ ดังนั้น สิ่งที่ควรคำนึงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ จิตวิทยาในการสอนและพัฒนาการของเด็ก ครูผู้สอนควรจะเรียนรู้ถึงธรรมชาติของผู้เรียนให้ถ่องแท้ และพยายามปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับความพร้อม และความสนใจของผู้เรียน การจัดการเรียนสอนดนตรีไทย ให้ประสบผลสำเร็จ ครูจะต้องรู้วิธีสอนซึ่งเป็นหลักที่ควรปฏิบัติดังนี้

๑. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลองปฏิบัติก่อน แล้วสรุปเป็นหลักการ โดยครูอาจใช้วิธีการแนะนำหรือสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติ แล้วให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในการสรุปเป็นหลักการ ครูมีหน้าที่ช่วยป้อนคำถามหรือชี้แนะแนวทางเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง

๒. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ครูต้องให้โอกาสผู้เรียนในการคิดหรือแสดงออกใน กิจกรรมดนตรีไทย เช่น การให้คิดทำทางประกอบเพลงประเภทต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันทำจังหวะประกอบเพลง ด้วยเครื่องประกอบจังหวะที่ผู้เรียนประดิษฐ์ขึ้นเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่งเนื้อร้อง เป็นต้น

๓. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผสมผสาน เนื้อหาสาระทางดนตรีไทยและทักษะทางดนตรีไทย ได้แก่ กิจกรรมเน้นการฟัง การร้องเพลง กิจกรรมเน้นจังหวะและกิจกรรมเคลื่อนไหว เพราะกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ไม่สามารถแยกกันได้โดยเด็ดขาด ผู้เรียนจะร้องเพลงได้จะต้องผ่านการฟังมาก่อน ต้องรู้จังหวะของเพลงและถ้าจะแสดงทำประกอบเพลงได้ ผู้เรียนจะต้องร้องเพลงได้ก่อน มิฉะนั้นก็ไม่สามารถกำหนดทำทางได้ถูกต้อง

๔. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชื่อมโยงกับสาระอื่น โดยครูสามารถใช้กิจกรรมดนตรีไทยเป็นแกนในการเชื่อมโยงวิชาอื่นๆ หรือบูรณาการ การเรียนการสอนได้ เช่น ครูสอนเพลงเทพทอง เมื่อนักเรียนร้องเพลงเทพทองได้ รู้จังหวะและแสดงทำทางประกอบเนื้อเพลงได้ ครูอาจเชื่อมโยงไปถึงความรู้เรื่องสัตว์ชนิดต่างๆ ในทุกๆ ด้าน เช่น ประเภทของสัตว์ วิธีชีวิตของสัตว์ สภาพแวดล้อมที่ส่งผลในปัจจุบัน เป็นต้น

๕. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นคุณลักษณะนิสัย ซึ่งจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ดนตรีไทยในระดับมัธยมศึกษา มิได้มุ่งหมายเพียงให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะ และเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมดนตรีไทยเท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มุ่งเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ผู้เรียนจะพัฒนาคุณลักษณะนิสัยได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูและความเอาใจใส่

ของครู ครูจำเป็นต้องให้ความสนใจในเรื่องนี้ ไปพร้อมกับการให้ความรู้ ทักษะและเจตคติ ซึ่งคุณลักษณะของนักเรียนที่ครูต้องเอาใจใส่ เช่น มารยาทในการฟังและชมการแสดง สมานในการฟังหรือชมการแสดงดนตรี ความอดทน การทำงานร่วมกับคนอื่น การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ เป็นต้น

การวัดประเมินผลดนตรีไทย

การวัดและประเมินผล กระบวนการเรียนรู้ดนตรีไทย แม้ว่าผลลัพธ์สุดท้ายที่คาดหวัง คือ การแสดงออกถึง ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นในภาพรวมทั้งหมด อาจเป็นการแสดงผลงานดนตรีไทย หรือ การทดสอบความรู้เนื้อหาดนตรีไทย แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนในระหว่างเรียนของผู้เรียน (โดยเฉพาะทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี) ผลการประเมินในลักษณะนี้ จึงไม่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้ทันที การประเมินผลกระบวนการ เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ทักษะดนตรีไทย เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ใช้ในการพัฒนาความสามารถของนักเรียน ซึ่งผู้สอนสามารถประเมินและปรับปรุงแก้ไขปัญหาของผู้เรียนได้ทันที การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินตนเองได้ จะส่งผลดีต่อกระบวนการเรียน นักเรียนได้รู้ด้วยตัวเอง รู้ถึงกระบวนการเรียน ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง เห็นถึงเนื้อหาและผลลัพธ์ทางการเรียน จะเป็นผลดีต่อการจัดการเรียนรู้ และลดเวลาในการประเมินของครูผู้สอนอีกด้วย โดยใช้วิธีการวัดและประเมินผลแบบรูบริก (Rubrics)

รูบริก ประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ คือ เกณฑ์ที่ใช้ประเมินการปฏิบัติทักษะดนตรีไทยด้านต่างๆ ของผู้เรียน และระดับคุณภาพหรือระดับคะแนน เกณฑ์จะบอกผู้ประเมินว่าการปฏิบัติงานหรือผลงานนั้นๆ จะต้องครอบคลุมพิจารณาถึงสิ่งใดบ้าง ระดับคุณภาพหรือระดับคะแนนจะบอกการปฏิบัติทักษะนั้นๆ สมควรจะได้ระดับคุณภาพหรือระดับคะแนนใดของเกณฑ์แต่ละตัว รูบริก จึงเป็นเหมือนการกำหนดลักษณะเฉพาะที่ผู้เรียนและครูผู้สอน ได้ตั้งข้อตกลงร่วมกัน ก่อนการเรียนและระหว่างเรียน สิ่งสำคัญที่การวัดแบบรูบริก ช่วยให้ผู้เรียนตัดสินคุณภาพทักษะทางดนตรีไทยของตนเอง และของผู้อื่น ได้อย่างมีเหตุผล เมื่อใช้รูบริกเป็นแนวทางในการประเมิน ผู้เรียนจะสามารถชี้แนะและแก้ปัญหาเกี่ยวกับผลงานของตนเองและผู้อื่นได้อย่างตรงจุด การฝึกฝนซ้ำๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทักษะของตนเอง ยิ่งจะทำให้ผู้เรียนเพิ่มความรับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกฝนของตนเองมากขึ้น และทำให้ผู้สอนสามารถประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ครูควรให้ออกาสนักเรียนปรับปรุงชิ้นงานอยู่เสมอ และควรให้เพื่อนช่วยประเมินชิ้นงานซึ่งกันและกัน โดยใช้รูบริกเดียวกันกับที่นักเรียนแต่ละคนใช้ในงานชิ้นหนึ่งๆ เป้าหมายของการให้เพื่อนช่วยประเมินชิ้นงาน เพื่อช่วยให้ทุกคนทำงานได้ดีขึ้น และหลังจากที่เพื่อนช่วยประเมินแล้ว ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสรื้อปรับชิ้นงานด้วยเช่นกัน

ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ดนตรีไทย

สุกรี เจริญสุข (๒๕๔๐ : ๑๘) อธิบาย ทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพทางดนตรี ๓ แนวทาง คือ ทฤษฎีความเหมือน ทฤษฎีความแตกต่าง และทฤษฎีความเป็นฉันทัน ดนตรีเป็นความไพเราะของเสียง อาศัยการเรียนรู้จากความเหมือนพัฒนาไปสู่ความแตกต่าง และความเป็นฉันทันที่เป็นแก่นแท้ทางวัฒนธรรม

จากทฤษฎีทั้ง ๓ แนวทาง ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางดนตรี สามารถจัดขั้นตอนได้ ๕ ลำดับ ดังนี้

๑. ทฤษฎีการเลียนแบบ เป็นกระบวนการที่เด็กจะต้องได้ยินเสียงดนตรี ได้เห็นและได้สัมผัส แล้วลอกเลียนให้เหมือนแบบ แบบในที่นี้หมายถึงครู

๒. ทฤษฎีการทำซ้ำ เป็นการฝึกทักษะจนเกิดความแม่นยำ หรือเกิดความชำนาญ จนสามารถควบคุม กำกับ และจัดการ(ทักษะทางดนตรี) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ทฤษฎีการแหกคอก เกิดจากการทำซ้ำจนเกิดความเบื่อหน่าย ต้องเปลี่ยนแปลง เพื่อจะสร้างสิ่งใหม่ แสวงหาสิ่งใหม่ในบางส่วน

๔. ทฤษฎีทางเวทวาท เป็นการสร้างสรรคผลงานด้านทักษะที่สมบูรณ์ บนพื้นฐานความถูกต้อง และแม่นยำ เป็นตัวของตัวเอง

๕. ทฤษฎีความเป็นฉันทัน เป็นการแสดงออกทางผลงาน ซึ่งเป็นหัวใจของงานศิลปะและเป็นผลงานของดนตรี

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับทักษะด้านดนตรีไทย ที่นำมาใช้ในการพัฒนานักเรียนนั้น รูปแบบลักษณะวิชาเฉพาะของดนตรี นับว่ายังคงมีความสำคัญจำเป็นต้องใช้ ครู เป็นบุคคลสำคัญที่จะเป็นแม่แบบให้กับนักเรียน และนักเรียนต้องได้รับการฝึกฝน ทำซ้ำจนขึ้นใจ เพื่อให้เกิดทักษะทางดนตรีที่มีความคงทน

ส่วนที่ ๓

กิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์

กระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ การสร้างสรรค์ จึงเป็นกิจกรรมสำคัญในการจัดการเรียนรู้ดนตรีไทย เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้สาระดนตรีไปพร้อมๆ กับการพัฒนาความคิดและการสร้างสรรค์ที่เป็นของตน โดยปกติเด็กจะคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เช่น แต่งเรื่องราว คิดเพื่อผ่นกับการเล่นกับตนเองหรือการเล่นกับเพื่อน การสร้างสรรค์ทางดนตรีจึงเป็นกิจกรรมที่ควรได้รับการพัฒนา ซึ่งระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในแต่ละวัยนั้น มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เพราะการเรียนรู้องค์ประกอบต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของความคิด มีความลึกซึ้งต่างกันออกไปตามระดับการเรียนรู้ในแต่ละวัย ผลงานสร้างสรรค์จึงไม่เหมือนกัน มีความลึกซึ้งต่างกัน ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ ย่อมช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความคิดได้เป็นอย่างดี

สำหรับดนตรีไทยในอดีต มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้อุปถัมภ์ สำนักดนตรีจึงมีอยู่ในวังและในวัด ประชาชนที่สนใจจะนำบุตรหลานไปฝากเรียน ส่งผลให้มีนักดนตรีไทย สืบเชื้อสายตกทอดต่อกันมาในหลายสกุล เช่น พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) พระประดัดดุริยกิจ (แหยม วิณิน) หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) หลวงเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) ขุนสำอองดนตรี (พลบ ส่องคะวาทีน) เป็นต้น ศิลปินในราชสำนักเหล่านี้ได้รับใช้พระมหากษัตริย์ ในการบรรเลงดนตรีไทย ในพิธีกรรมต่างๆ มีหน้าที่สืบทอดของเก่า และสร้างผลงานใหม่ๆ ให้ปรากฏตามกระแสรับสั่ง โดยมีวัฒนธรรมที่เป็นขนบธรรมเนียมปฏิบัติ ได้แก่ การไหว้ครู การครอบครู การจับข้อมือ การสร้างสรรค์ดนตรีไทย จึงเกิดขึ้นตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ การสร้างสรรค์ดนตรีไทย เพื่อประกอบพิธีกรรมที่เป็นงานราชประเพณี เช่น พิธีวันพืชมงคล วัดเฉลิมพระชนมพรรษา การสร้างสรรค์ดนตรีไทย เพื่อประกอบพิธีกรรมสำหรับประชาชน ได้แก่ พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด แต่งงาน งานบวช งานศพ เป็นต้น การสร้างสรรค์ดนตรีไทยเพื่อการฟัง ทำให้เกิดเพลงในรูปแบบต่างๆ เช่น เพลงเรื่อง เพลงเถา เพลงดับ เพลงใหม่โรง เพลงลูกบท เป็นต้น การสร้างสรรค์ดนตรีไทยเพื่อประกอบการแสดง เช่น การแสดงโขนละคร หุ่นกระบอก ลิเก เป็นต้น

ความหมายดนตรีไทยสร้างสรรค์

ดนตรีไทยสร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างผลงานดนตรีไทยขึ้นใหม่ หรือการสร้างงานดนตรีไทยที่เกิดจากการรวบรวม ดัดแปลง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ ผลงานดนตรีไทยในรูปแบบใหม่ รวมถึงการทำกิจกรรมทางดนตรีไทยอื่นๆ แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การสร้างสรรค์จากประสบการณ์ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีไทย โดยใช้ประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์เอง หรือได้รับคำแนะนำ แล้วนำมาประยุกต์ คิดค้น เป็นความคิดของตนเองขึ้น เช่น การแต่งเนื้อร้องขึ้นใหม่จากทำนองเพลงที่เคยได้ยินมา เป็นต้น

๒. การสร้างสรรค์โดยอาศัยหลักการ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีไทย จากหลักการที่ผู้สร้างสรรค์มีความรู้พื้นฐานอยู่แล้ว เช่น การประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยจากวัสดุใหม่ๆ โดยนำหลักการกำเนิดเสียง วิชาวิทยาศาสตร์มาใช้ รู้หลักการเคลื่อนไหวเพื่อบริหารกล้ามเนื้อ แล้วนำมาคิดทำทางประกอบเพลงในการทำกายบริหาร เป็นต้น

แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ หมวดสร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม กิจกรรมปลูกฝังความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและหวงแหนสมบัติของชาติ ในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สามารถดำเนินการได้ ๒ รูปแบบ ดังนี้

๑. สร้างสรรค์โดยใช้ทักษะในสาระวิชาดนตรีไทย

การจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ โดยบูรณาการในทักษะในสาระวิชาดนตรีไทย สามารถดำเนินการได้ โดยนำทักษะทางดนตรี ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการอ่านโน้ต ทักษะการร้องเพลง ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี ทักษะการเคลื่อนไหว มาบูรณาการกับสาระทางดนตรีไทย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำเสนอผลงาน รวมถึงวิพากษ์วิจารณ์ผลงาน สามารถกำหนดกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ เช่น

๑.๑ สร้างสรรค์โดยใช้ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยเป็นฐาน บูรณาการเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระดนตรีในเรื่อง ทำนอง จังหวะ ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

๑.๑.๑ เลือกเครื่องดนตรีไทย

๑.๑.๒ เลือกเพลงที่ใช้ปฏิบัติ

๑.๑.๓ ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ

๑.๑.๔ อภิปรายกลุ่ม สร้างสรรค์ทำนองเพลง จังหวะเพลง รูปแบบที่แตกต่างจากเดิม

๑.๑.๕ ฝึกปฏิบัติตามแนวคิดสร้างสรรค์ที่ได้

๑.๑.๖ สรุปลงานที่สร้างสรรค์ นำเสนอผลงาน

๑.๒ สร้างสรรค์โดยใช้ทักษะการขับร้องเพลงไทยหรือเพลงพื้นบ้านเป็นฐาน ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

๑.๒.๑ ฟังเพลงไทย/เพลงพื้นบ้าน

๑.๒.๒ อภิปรายเลือกเพลงไทย/เพลงพื้นบ้าน

๑.๒.๓ ฝึกขับร้องเพลงไทย/เพลงพื้นบ้าน

๑.๒.๔ แต่งเนื้อเพลงขึ้นใหม่

๑.๒.๕ ฝึกขับร้องเพลงที่สร้างขึ้น

๑.๒.๖ นำเสนอผลงาน

๑.๓ สร้างสรรค์โดยใช้ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นฐาน รวบรวมดนตรีไทย ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

๑.๓.๑ เลือกเครื่องดนตรีไทย เครื่องประกอบจังหวะ (ตามความถนัดและความเหมาะสม)

๑.๓.๒ เลือกเพลงที่ใช้ฝึกปฏิบัติ

๑.๓.๓ แยกปฏิบัติเครื่องดนตรี และเครื่องประกอบจังหวะ

๑.๓.๔ ประสมวง

๑.๓.๕ สร้างรูปแบบการประสมวง

๑.๓.๖ นำเสนอผลงาน

๑.๔ สร้างสรรค์โดยบูรณาการทักษะดนตรีไทยเป็นฐาน ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

๑.๔.๑ กำหนดทักษะที่จะนำมาใช้สร้างผลงาน (ทักษะการขับร้อง ทักษะการอ่าน และทักษะการเคลื่อนไหว)

๑.๔.๒ เลือกเพลงไทย

๑.๔.๓ ปฏิบัติกิจกรรมทักษะการอ่านโน้ต ร้องโน้ตและทำจังหวะ

๑.๔.๔ แต่งเนื้อเพลง

๑.๔.๕ ขับร้องเพลงด้วยเนื้อที่แต่งใหม่

๑.๔.๖ ปฏิบัติทักษะการเคลื่อนไหว (คิดท่าทางประกอบเพลง)

๑.๔.๗ นำเสนอผลงานขับร้องเพลงและแสดงท่าทางประกอบเพลง

๑.๔.๘ วิจารณ์ผลงานสร้างสรรค์

๒. การสร้างสรรค์ในรูปแบบบูรณาการกิจกรรมสาระการเรียนรู้อื่น

การจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ ในรูปแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับกิจกรรมหรือทักษะอื่น เป็นการใช้ทักษะด้านดนตรีไทย บูรณาการเชื่อมโยงกับเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น สามารถกำหนดกิจกรรมได้หลากหลาย เช่น

๒.๑ ดนตรีไทยกับสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ เกี่ยวกับเรื่องทฤษฎี รูปแบบ เทคนิค กระบวนการ หลักการวิธีการสร้างสรรค์และสุนทรียภาพมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

๒.๑.๑ กิจกรรมการฟังเพลงไทย

๒.๑.๒ ทำจังหวะประกอบเพลง

๒.๑.๓ ชีตเขียนระบายสีตามจังหวะของดนตรี ซึ่งจะช่วยให้ได้ภาพเขียนที่แปลกตาตามลีลาของจังหวะดนตรี

๒.๑.๔ นำเสนอผลงาน

๒.๑.๕ ร่วมกันวิพากษ์ผลงาน

๒.๒ ดนตรีไทยกับสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการใช้ภาษา การประพันธ์ การพูด การเขียน การสื่อความหมายและการสื่อสาร โดยนำความรู้ทางดนตรีไทย มาใช้ในการขับร้องเพลง ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

๒.๒.๑ กำหนดรูปแบบบทประพันธ์

๒.๒.๒ แต่งบทประพันธ์

๒.๒.๓ นำเสนอบทประพันธ์ในรูปแบบทำนองเสนาะ

๒.๒.๔ คัดเลือกบทเพลงไทยที่จะใช้ขับร้อง

๒.๒.๕ ฝึกขับร้องเพลงไทยโดยใช้เนื้อร้องที่แต่งขึ้นใหม่

๒.๒.๖ นำเสนอผลงาน

๒.๓ ดนตรีไทยกับสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เกี่ยวกับเรื่องการคิดคำนวณ การวิเคราะห์ จินตนาการ มาใช้กับการนับจังหวะดนตรี หรือใช้เป็นบทเพลงประกอบการเรียนการสอน ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- ๒.๓.๑ กำหนดนำเสนอเนื้อหาทฤษฎีดนตรี
- ๒.๓.๒ วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อการจัดการเรียนรู้
- ๒.๓.๓ กำหนดเพลงไทยเพื่อใช้ประกอบการขับร้อง
- ๒.๓.๔ แต่งคำร้องตามเนื้อหาทฤษฎีดนตรี
- ๒.๓.๕ ผูกขับร้อง ทำจังหวะ
- ๒.๓.๖ คิดท่าทางประกอบเพลง
- ๒.๓.๗ นำเสนอผลงาน

๒.๔ ดนตรีไทยกับสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือ เครื่องดนตรี หลักกลไก การเกิดเสียงและระบบไฟฟ้า โดยนำความรู้ทางดนตรีมาร้องเพลง ประกอบการเรียนการสอน ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังสามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องเสียง มาใช้ในการขับร้องเพลง ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- ๒.๔.๑ กำหนดเนื้อหาเรื่องเสียงเพื่อการเรียนรู้
- ๒.๔.๒ จัดทำโครงงานเรื่องฐานเสียง
- ๒.๔.๓ นำเสนอโครงงานสรุปองค์ความรู้
- ๒.๔.๔ แต่งเพลงเรื่อง เสียง
- ๒.๔.๕ สาธิตการใช้เสียงในแต่ละรูปแบบประกอบการขับร้องเพลง
- ๒.๔.๖ นำเสนอผลงาน
- ๒.๔.๗ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

๒.๕ ดนตรีไทยกับสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการรักษาสุขภาพ การเคลื่อนไหว การพัฒนาบุคลิกภาพ และการออกกำลังกาย ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- ๒.๕.๑ คัดเลือกเพลงไทยที่มีอัตราจังหวะสนุกสนาน
- ๒.๕.๒ กำหนดเนื้อหาการออกกำลังกาย
- ๒.๕.๓ คิดท่าทางการออกกำลังกายเพื่อให้แต่ละส่วนของร่างกายแข็งแรง
- ๒.๕.๔ นำเพลงที่คัดเลือกมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับท่าทาง
- ๒.๕.๕ ผูกปฏิบัติท่าทางการออกกำลังกายประกอบเพลงที่คิดขึ้นใหม่
- ๒.๕.๖ นำเสนอผลงาน
- ๒.๕.๗ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

ประโยชน์ของดนตรีไทยสร้างสรรค์

การนำความรู้ทางดนตรีไปใช้ในชีวิตประจำวัน ถ้าเรามีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ทางดนตรีและสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ เราสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปปรับและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

๑. เป็นการแสดงความสามารถพิเศษในการร้องเพลงและเล่นดนตรีที่ตนเองถนัดและสนใจ
๒. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๔. ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยหรือความเครียด

๕. พัฒนาความคิดหรือความสามารถในการเรียนรู้
๖. พัฒนาความสามารถทางดนตรี
๗. เป็นการฝึกสมาธิและส่งเสริมสุขภาพจิต
๘. เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพและค่านิยม
๙. เพื่อส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์

ส่วนที่ ๔

ตัวอย่างกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ สามารถออกแบบกิจกรรมเพื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียน ได้หลายรูปแบบ โดยมีตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่างกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ที่บูรณาการทักษะทางดนตรี

ตัวอย่างที่ ๑

ชื่อกิจกรรม : ทักษิณถิ่นไทยแสนไพเราะ

ระดับชั้น : มัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓

เวลาที่ใช้ : ๒ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

๑. นักเรียนสามารถสร้างผลงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ โดยบูรณาการทักษะการขับร้อง ทักษะการอ่านโน้ต และทักษะการเคลื่อนไหวได้
๒. นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ได้อย่างภาคภูมิใจได้
๓. นักเรียนสามารถวิจารณ์ผลงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ได้

เสริมสร้างความสามารถ

๑. ดนตรีไทยสร้างสรรค์ ได้แก่ ทักษะการอ่านโน้ต การขับร้องเพลง การปฏิบัติจังหวะและการเคลื่อนไหว
๒. การทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

๑. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเพลงประกอบการแสดง ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ตามวิถีภูมิภาคของไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสานและภาคใต้
๒. ครูนำเสนอเพลงไทยประกอบการแสดงภาคใต้ “เพลงตารีกีปัส”
๓. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายประวัติความเป็นมา รูปแบบเพลง (ทำนอง จังหวะเพลง) และการนำเพลงไปใช้
๔. ครูและนักเรียนร่วมกันอ่านโน้ต “เพลงตารีกีปัส”
๕. ครูนำเสนอทำนอง “เพลงตารีกีปัส”
๖. นักเรียนแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมการร้องโน้ต และทำจังหวะ “เพลงตารีกีปัส”
๗. ทุกกลุ่มนำเสนอผลงาน

ชั่วโมงที่ ๒

๑. ครูทบทวน “เพลงตารีกีปัส”
๒. นักเรียนร่วมกันทบทวนการร้องโน้ต ทำจังหวะประกอบเพลงตารีกีปัส
๓. ครูนำเสนอวิธีการเคลื่อนไหวประกอบเพลงตารีกีปัส
๔. นักเรียนคิดท่าทางประกอบเพลงตารีกีปัส
๕. นักเรียนนำกระดาษจัดทำเป็นพัดประกอบการเคลื่อนไหวประกอบเพลงตารีกีปัส
๖. นักเรียนนำพัดที่ประดิษฐ์ นำไปออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบเพลงตารีกีปัส
๗. แบ่งนักเรียนออกเป็น ๓ กลุ่ม ปฏิบัติกิจกรรมร้องโน้ต ทำจังหวะ และแสดงท่าทางประกอบเพลงตารีกีปัส
๘. นำเสนองานจนครบทุกกลุ่ม
๙. นักเรียนร่วมกันวิจารณ์และแสดงความคิดเห็น การนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มในประเด็นจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข
๑๐. อภิปราย สรุป สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติเรื่อง ทักษะฉันทนาไทยแสนไพเราะ

สื่อการเรียนรู้

๑. แผ่นโน้ตเพลงตารีกีปัส
๒. เครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง กรับ และเครื่องเคาะจังหวะอื่นๆ
๓. กระดาษ
๔. แอบบันทีกเสียงเพลงไทย เพลงตารีกีปัส

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดผล

๑. สังเกตการปฏิบัติทักษะการปฏิบัติดนตรีไทย ได้แก่ อ่านโน้ต ร้องโน้ต ทำจังหวะประกอบเพลง และการเคลื่อนไหวประกอบเพลง
๒. สังเกตพฤติกรรมนักเรียนด้านการทำงานร่วมกัน
๓. ประเมินผลงานการแสดง
๔. ประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

๑. แบบสังเกตการปฏิบัติ อ่านโน้ต ร้องโน้ต ทำจังหวะประกอบเพลง และการเคลื่อนไหวประกอบเพลง
๒. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
๓. แบบประเมินผลงานการแสดง
๔. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ตัวอย่างที่ ๒

ชื่อกิจกรรม : แสนเสนาะร้อยเนื้อทำนองเดียว

ระดับชั้น : มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

เวลาที่ใช้ : ๒ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนสร้างงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ ด้วยทักษะการขับร้องเพลงไทยได้
๒. นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ ได้อย่างภาคภูมิใจ
๓. นักเรียนสามารถวิจารณ์งานดนตรีไทยสร้างสรรค์ได้

เสริมสร้างความสามารถ

๑. ดนตรีไทยสร้างสรรค์ ได้แก่ การขับร้องเพลง การปฏิบัติจังหวะและการเคลื่อนไหว
๒. การทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

๑. ครูเปิดแถบบันทึกเสียงเพลงไทยรูปแบบเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียว และเพลงไทยรูปแบบเพลงอัตราจังหวะสองชั้น

๒. นักเรียนร่วมกันอภิปรายรูปแบบของเพลงไทย ระหว่างเพลงในอัตราจังหวะชั้นเดียวและเพลงในอัตราจังหวะสองชั้น

๓. นักเรียนร่วมกันสรุปลักษณะของเพลงไทยในรูปแบบอัตราจังหวะชั้นเดียว และเพลงในอัตราจังหวะสองชั้น

๔. ครูนำเสนอเพลงนาคราช

๕. นักเรียนศึกษาประวัติความเป็นมาเพลงนาคราช คำร้องเพลงนาคราช รวมทั้งความหมายของคำร้องเพลงนาคราช

๖. ครูแนะนำโน้ตเพลงนาคราช และนักเรียนร่วมกันอ่านและร้องโน้ตเพลงนาคราช

๗. นักเรียนร่วมกันขับร้องเพลงนาคราช จากแถบบันทึกเสียง

๘. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มร้องโน้ตเพลงนาคราช กลุ่มทำจังหวะประกอบเพลงและกลุ่มร้องเพลงนาคราช

๙. นำเสนอผลงานการขับร้องเพลงนาคราช

๑๐. นักเรียนร่วมประเมินผลการขับร้องเพลงนาคราช

๑๑. ครูนักเรียนร่วมกันสรุป อภิปรายการขับร้องเพลงนาคราช

ชั่วโมงที่ ๒

๑. ครูทบทวนเพลงนาคราชชั้นเดียว

๒. นักเรียนทบทวนการร้องโน้ตเพลงนาคราช การขับร้องเพลงนาคราชพร้อมทั้งทำจังหวะประกอบเพลง

๓. ครูนำเสนอรูปแบบคำร้องเพลงไทย ตามฉันทลักษณ์กลอนแปด เพื่อแนะนำวิธีการแบ่งคำในบทประพันธ์ ให้สัมพันธ์กับทำนองเพลงนาคราช

๔. นักเรียนแบ่งกลุ่ม คัดเลือกบทประพันธ์รูปแบบกลอนแปด จากวรรณคดีไทยที่ชอบ จำนวน ๒ บท โดยสืบค้นจากเอกสารหรืออินเทอร์เน็ต

๕. นักเรียนฝึกขับร้องทำนองเพลงนาคราช โดยใช้คำร้องจากบทประพันธ์ของแต่ละกลุ่มคัดเลือก

๖. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานขับร้องเพลงนาคราช ตามบทประพันธ์ที่คัดเลือกจนครบทุกกลุ่ม

๗. นักเรียนร่วมประเมินผล วิจารณ์ผลการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม

๘. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการขับร้องเพลงไทยอัตราจังหวะชั้นเดียว ตามแนวท่าร้อยเนื้อทำนองเดียว

สื่อการเรียนรู้

๑. แถบบันทึกลีเสียงเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ได้แก่ เพลงลาวเสียงเทียนสองชั้น เพลงลาวสมเด็จสองชั้น เพลงแขกบรเทศสองชั้น เป็นต้น

๒. แถบบันทึกลีเสียงเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียว ได้แก่ เพลงแขกกระเริง เพลงเทพทอง เพลงนาคราช

๓. แผนภูมิโน้ตเพลงนาคราช

๔. แผนภูมิคำร้องเพลงนาคราช

๕. เครื่องประกอบจังหวะ

๖. แถบบันทึกลีเสียงเพลงนาคราช (คาราโอเกะ)

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดผล

๑. สังเกตการขับร้องเพลงนาคราช

๒. สังเกตพฤติกรรมนักเรียนด้านการทำงานร่วมกัน

๓. ประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

๑. แบบสังเกตการขับร้องเพลงไทย

๒. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน

๓. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ตัวอย่างที่ ๓

ชื่อกิจกรรม : ครี๊นครงปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย

ระดับชั้น : มัธยมศึษาปีที่ ๑ - ๓

เวลาที่ใช้ : ๔ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

๑. นักเรียนสามารถสร้างผลงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ ด้วยทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย
๒. นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ได้อย่างภาคภูมิใจ
๓. นักเรียนสามารถวิจารณ์งานดนตรีไทยสร้างสรรค์ได้

เสริมสร้างความสามารถด้าน

๑. ดนตรีไทยสร้างสรรค์ ได้แก่ การปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย การปฏิบัติจังหวะและการเคลื่อนไหวประกอบเพลง
๒. การทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

๑. ครูให้นักเรียนฟังเพลงไทยที่ปฏิบัติโดยวงอังกะลุง
๒. นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงเพลงที่ฟังในประเด็น เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง เพลงที่บรรเลง
๓. ครูนำเสนอเครื่องดนตรีไทย “อังกะลุง” เพื่อให้นักเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ ส่วนประกอบของอังกะลุง วิธีการนั่ง การจับ การเขย่า การประสมวง การดูแลรักษาเครื่องดนตรี และการนำอังกะลุงไปใช้ประโยชน์

๔. ครูนำเสนอเพลงบูเซ็นซ็อค เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติอังกะลุง

๕. นักเรียนร่วมกันอ่านโน้ต ร้องโน้ต และทำจังหวะประกอบ

๖. นักเรียนฝึกปฏิบัติเพลงบูเซ็นซ็อค ทีละประโยค วรรค จนจบเพลง

๗. นักเรียนร่วมกันอภิปรายผลการปฏิบัติเพลงบูเซ็นซ็อค

ชั่วโมงที่ ๒

๑. ครูทบทวนการปฏิบัติอังกะลุง เกี่ยวกับ ส่วนประกอบของอังกะลุง วิธีการนั่ง การจับ การเขย่า การประสมวง การดูแลรักษาเครื่องดนตรี และการนำอังกะลุงไปใช้ประโยชน์

๒. ทบทวนการปฏิบัติเพลงบูเซ็นซ็อค

๓. นักเรียนแบ่งกลุ่มวิเคราะห์ทำนองเพลงบูเซ็นซ็อค

๔. นักเรียนแต่ละกลุ่มแต่งทำนองเพลงเพิ่มเติมจากทำนองเพลงบูเซ็นซ็อค

๕. นำเสนอทำนองเพลงที่คิดสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ให้แต่ละกลุ่มนำไปปฏิบัติ

๖. นักเรียนร่วมกันคิดกำหนดเพลงสำหรับการปฏิบัติอังกะลุง สำหรับการรวมวงอังกะลุง

๗. ร่วมกันอ่านโน้ต ร้องโน้ต ทำจังหวะประกอบเพลงที่นักเรียนร่วมกันคิดขึ้นใหม่ และปฏิบัติเพลงที่กำหนดขึ้น

๘. วิเคราะห์เพลงที่กำหนดขึ้น อภิปรายร่วมกัน ปรับปรุงทำนองเพลง โดยความดูแลของครู เพื่อให้เพลงที่กำหนดขึ้นใหม่มีคุณภาพยิ่งขึ้น

๙. ร่วมกันวิจารณ์ผลงานการปฏิบัติอังกะลุง

สื่อการเรียนรู้

๑. แผนภูมิโน้ตเพลงบุเซ็นซ็อค

๒. อังกะลุง

๓. เครื่องประกอบจังหวะ

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดผล

๑. สังเกตการปฏิบัติอังกะลุงเพลงบุเซ็นซ็อค

๒. สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการทำงานร่วมกัน

๓. ประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

๑. แบบสังเกตการขับร้องเพลงไทย

๒. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน

๓. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ตัวอย่างกิจกรรมดนตรีไทยสร้างสรรค์ที่บูรณาการสาระการเรียนรู้อื่น

ตัวอย่างที่ ๔

ชื่อกิจกรรม : แอโรบิคเพลงไทย

ระดับชั้น : มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

เวลาที่ใช้ : ๒ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

๑. นักเรียนสามารถสร้างผลงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ ด้วยเพลงแขกอาวัสได้
๒. นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ แอโรบิคแขกอาวัส ได้อย่างภาคภูมิใจ
๓. นักเรียนสามารถวิจารณ์งานดนตรีไทยสร้างสรรค์ได้

เสริมสร้างความสามารถด้าน

๑. สาระการเรียนรู้นาฏศิลป์ ผ่านทักษะด้วยเนื้อหาดนตรีไทย
๒. การทำงานร่วมกัน

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ครูนำเสนอ วิถีทัศน์การออกกำลังกายด้วยการเต้นแอโรบิค
๒. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ ลักษณะของทำนองเพลง และจังหวะดนตรีที่ใช้ประกอบ

การเต้นแอโรบิค

๓. ครูใช้คำถามเร้าความคิด ให้นักเรียนเห็นได้ว่าการเต้นออกกำลังกาย สามารถสร้างสรรค์ได้ โดยใช้ทำนองเพลงไทย

๔. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อวิเคราะห์หาแนวทำนองเพลงไทยที่มีความเหมาะสมกับการเต้นออกกำลังกายที่สุด

๕. ครูนำเสนอทำนองเพลงไทยในรูปแบบต่างๆ เช่น เพลงอัตราจังหวะสองชั้น เพลงเร็ว เพลงอัตราจังหวะพิเศษ โดยให้นักเรียนฟังทำนองเพลงจากแถบบันทึกเสียง ให้นักเรียนเลือกนำไปใช้ประกอบการคิดท่าทางออกกำลังกาย

๖. ครูชี้ให้นักเรียนเห็นถึงจังหวะเพลงไทยที่เหมาะสม กับการประดิษฐ์ท่าทางการเต้นแอโรบิคมากที่สุด คืออัตราจังหวะพิเศษ ประเภทเพลงปลุกใจ หรือเพลงที่ใช้จังหวะมาร์ช เช่น เพลงแขกอาวัส เพลงมาร์ชชิงหูกเจียร เพลงฝรั่งยี่เอี่ยม

๗. นักเรียนแบ่งกลุ่มเลือกเพลง กลุ่มละ ๑ เพลง

๘. นักเรียนศึกษาท่าเต้นที่ช่วยในการออกกำลังกาย เพื่อนำมาใช้ประกอบเพลงและคิดท่าทางประกอบการออกกำลังกาย ในรูปแบบการเต้นแอโรบิค

๙. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน การเต้นออกกำลังกาย

สื่อการเรียนรู้

๑. แอปบันทึกเสียงเพลงประเภทต่างๆ
๒. แอปบันทึกเสียงเพลงแขกอ่าวใต้ เพลงมาร์ชชิงทุจจือเจอร์ เพลงฝรั่งยี่เอี่ยม
๓. เอกสารหลักการออกกำลังกาย
๔. คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้น

การวัดและประเมินผล

๑. สังเกตการปฏิบัติแอโรบิกเพลงไทย
๒. สังเกตพฤติกรรมนักเรียนด้านการทำงานร่วมกัน
๓. ประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

๑. แบบสังเกตการปฏิบัติแอโรบิกเพลงไทย
๒. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
๓. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ตัวอย่างที่ ๕

ชื่อกิจกรรม : บทร้อยกรองคล้องจองคำ

ระดับชั้น : มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓

เวลาที่ใช้ : ๒ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

๑. นักเรียนสามารถแต่งบทประพันธ์ได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์
๒. นักเรียนสามารถประยุกต์ทำนองเพลงไทยไปใช้ประกอบการร้องเพลงตามบทประพันธ์ได้
๓. นักเรียนสามารถวิจารณ์ผลงานดนตรีไทยสร้างสรรค์ได้

เสริมสร้างความสามารถด้าน

๑. สาระการเรียนรู้ภาษาไทย และทักษะการร้องเพลง
๒. การทำงานร่วมกัน

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ครูนำเสนอบทกลอนเกี่ยวกับวันปิยมหาราช
๒. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ หลักภาษาไทยที่ใช้ในบทกลอน ได้แก่ ภาษา ฉันทลักษณ์ ของบทกลอนที่ครูคัดเลือกมาให้เรียนรู้ และสรุปร่วมกัน
๓. นักเรียนแบ่งกลุ่มแต่งบทประพันธ์เกี่ยวกับวันปิยมหาราช จำนวน ๒-๔ บท
๔. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับบทประพันธ์ที่แต่งขึ้น
๕. นักเรียนนำเสนอบทประพันธ์ที่แต่งขึ้น ในรูปแบบทำนองเสนาะ
๖. นักเรียนนำทำนองเพลงไทย ไปใช้นำเสนอบทร้อยกรองที่แต่งขึ้น
๗. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอบทเพลงที่สร้างขึ้น
๘. นักเรียนร่วมกันวิจารณ์ผลงานบทเพลงที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ
๙. ครูนักเรียนร่วมกันสรุปบทเพลงที่สร้างขึ้น

สื่อการเรียนรู้

๑. แผนภูมิฉันทลักษณ์กลอนแปด
๒. เครื่องประกอบจังหวะ

การวัดและประเมินผล

๑. ความสามารถในการแต่งบทประพันธ์
๒. สังเกตการนำเสนอบทเพลงประกอบบทประพันธ์
๓. สังเกตพฤติกรรมนักเรียนด้านการทำงานร่วมกัน
๔. ประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล

๑. แบบประเมินบทประพันธ์
๒. แบบสังเกตการขับร้อง
๓. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
๔. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑. (๒๕๕๐). **คู่มือการนิเทศ แนวทางการพัฒนาเกณฑ์การประเมินตามสภาพจริง (Scoring Rubrics).** (เอกสารอัดสำเนา).
- กฤษดา หุ่นเจริญ. (ม.ป.ป.) **การเรียนรู้ทักษะทางดนตรีกับการวัดและประเมินผลด้วยรูบรีค(Rubrics).** <https://www.gotoknow.org>. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๙.
- ชัยวัฒน์ เหล่าสีบสกุลไทย. (๒๕๔๗). **เพลงเพื่อการสอนและการจัดกิจกรรมนันทนาการ.** ม.ป.ท.
- ณรุทธ์ สุทธิจิตต์. (๒๕๓๗). **กิจกรรมดนตรีสำหรับครู.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระบรมราชโองการ ด้านศิลปวัฒนธรรม. (๒๕๐๙) สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๙.
จาก <http://www.identity.opm.go.th>.
- สุกรี เจริญสุข. (๒๕๔๐). “ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ” **โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน.** ม.ป.ท.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๗) **แนวทางการจัดกิจกรรมค่ายสร้างสรรค์ : การเสริมสร้างความเป็นไทยและเอกลักษณ์ชาติไทย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสศ.
- _____. (๒๕๕๘) **คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (๒๕๕๘) **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”**
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (๒๕๕๘) **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”**
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (๒๕๕๘) **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อรรวรรณ บรรจงศิลป์. (๒๕๓๘). **การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินผล

**เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย
(ขลุ่ยเพียงออ)**

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	๓ คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน
การนั่ง การจับและ การวางนิ้ว	นั่งตัวตรง จับขลุ่ย ถูกต้อง การวางนิ้ว ถูกต้อง	ปฏิบัติได้ ๒ ข้อรายการ	ปฏิบัติได้ ๑ ข้อรายการ
ทำนอง	ปฏิบัติทำนองถูกต้อง ตั้งแต่ร้อยละ ๗๕ ของ ทำนองเพลงขึ้นไป	ปฏิบัติทำนองถูกต้อง ร้อยละ ๕๐-๗๔ ของ ทำนองเพลง	ปฏิบัติทำนองถูกต้องต่ำ กว่าร้อยละ ๕๐ ของ ทำนองเพลง
จังหวะ	ปฏิบัติจังหวะถูกต้อง ตั้งแต่ร้อยละ ๗๕ ของ ทำนองเพลงขึ้นไป	ปฏิบัติจังหวะถูกต้อง ร้อยละ ๕๐-๗๔ ของ ทำนองเพลง	ปฏิบัติจังหวะถูกต้อง ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ของ ทำนองเพลง
คุณภาพเสียง	คุณภาพเสียงชัดเจน สม่ำเสมอ	คุณภาพเสียงชัดเจน บางส่วน	คุณภาพเสียงไม่ชัดเจน
การสร้างสรรค์ (แม่นยำ อารมณ์เพลง กระทือหรือรัน)	มีความแม่นยำ แสดง อารมณ์เพลง และ กระทือหรือรัน	ปฏิบัติได้ ๒ ข้อรายการ	ปฏิบัติได้ ๑ ข้อรายการ

เกณฑ์การตัดสิน/ระดับคุณภาพ

๑๒ - ๑๕ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ดี
๘ - ๑๑ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
๑ - ๗ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุงแก้ไข

**เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย
(ซอด้วง)**

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	๓ คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน
การจับซอ	จับซอด้วงได้ถูกต้อง ตามตำแหน่งและมีความมั่นคงในการจับ	จับซอด้วงได้ถูกต้อง ตามตำแหน่งแต่ขาดความมั่นคงในการจับ	จับซอด้วงไม่ถูกต้องตามตำแหน่งและขาดความมั่นคงในการจับ
การลงนิ้ว	ลงนิ้วได้ถูกต้องและปฏิบัติได้ต่อเนื่อง	ลงนิ้วได้ถูกต้อง แต่ขาดความต่อเนื่อง	ลงนิ้วไม่ถูกต้อง
ทำนอง	ปฏิบัติทำนองได้ถูกต้อง ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป	ปฏิบัติทำนองได้ถูกต้อง ร้อยละ ๕๐-๗๙	ปฏิบัติทำนองได้ถูกต้อง ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
จังหวะ	ปฏิบัติจังหวะได้ถูกต้อง ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป	ปฏิบัติจังหวะได้ถูกต้อง ร้อยละ ๕๐-๗๙	ปฏิบัติจังหวะได้ถูกต้อง ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
คุณภาพเสียง	คุณภาพเสียงชัดเจน สม่ำเสมอ	คุณภาพเสียงชัดเจน บางส่วน	คุณภาพเสียงไม่ชัดเจน

เกณฑ์การตัดสิน/ระดับคุณภาพ

๑๒ - ๑๕ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ดี
๘ - ๑๑ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
๑ - ๗ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุงแก้ไข

เกณฑ์การประเมินการขับร้องเพลงไทย

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	๓ คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน
ทำนองเพลง	ปฏิบัติทำนองได้ถูกต้อง ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป	ปฏิบัติทำนองได้ถูกต้อง ร้อยละ ๕๐-๗๙	ปฏิบัติทำนองได้ถูกต้อง ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
จังหวะ	ปฏิบัติจังหวะได้ถูกต้อง ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป	ปฏิบัติจังหวะได้ถูกต้อง ร้อยละ ๕๐-๗๙	ปฏิบัติจังหวะได้ถูกต้อง ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
การเอื้อนเสียง	ปฏิบัติทำนองได้ถูกต้อง ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป	ปฏิบัติทำนองได้ถูกต้อง ร้อยละ ๕๐ - ๗๙	ปฏิบัติทำนองได้ถูกต้อง ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
เนื้อร้อง	ปฏิบัติเนื้อร้องได้ถูกต้อง ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป	ปฏิบัติเนื้อร้องได้ถูกต้อง ร้อยละ ๕๐ - ๗๙	ปฏิบัติเนื้อร้องได้ถูกต้อง ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐
การหายใจ	คุณภาพการหายใจ ถูกต้องชัดเจน ทุกจุด	คุณภาพการหายใจ ถูกต้องชัดเจน บางส่วน	คุณภาพการหายใจ ไม่ ชัดเจน

เกณฑ์การตัดสิน/ระดับคุณภาพ

๑๒ - ๑๕ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ดี
๘ - ๑๑ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
๑ - ๗ คะแนน	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุงแก้ไข

เกณฑ์การประเมินการวางแผนการปฏิบัติงาน

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	๓ คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน
กำหนดเครื่องมือและวัสดุ สำหรับการปฏิบัติงาน	กำหนดเครื่องมือและวัสดุ สำหรับการปฏิบัติงานได้ ครบถ้วนเหมาะสมและมีการแปรรูปร่างกลับมาใช้ซ้ำเป็นส่วนมาก	กำหนดเครื่องมือและวัสดุ สำหรับการปฏิบัติงานได้ เหมาะสมและมีการแปรรูปร่างกลับมาใช้ซ้ำเป็นบางส่วน	กำหนดเครื่องมือและวัสดุไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานและไม่มี การแปรรูปร่างกลับมาใช้ซ้ำ
การแบ่งงานรับผิดชอบ	แบ่งงานรับผิดชอบให้กับสมาชิกทุกคนได้อย่างเหมาะสม	แบ่งงานให้กับสมาชิกทุกคน	แบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มไม่ครบทุกคน
กำหนดรูปแบบในการทำงานได้เหมาะสม	กำหนดรูปแบบในการปฏิบัติงานได้เหมาะสมตามลำดับขั้นตอนกระบวนการ	กำหนดรูปแบบการทำงานได้แต่ไม่เหมาะสม	ไม่สามารถกำหนดรูปแบบในการปฏิบัติงานได้
กำหนดเวลาได้เหมาะสมกับงาน	กำหนดเวลาได้เหมาะสมกับงาน	กำหนดเวลาไม่เหมาะสมเล็กน้อย	กำหนดเวลาไม่เหมาะสมใช้เวลาเกินความจำเป็น
สรุปและบันทึกผลได้ถูกต้อง	สรุปและบันทึกผลการวางแผนการทำงานได้ครบและเหมาะสมทุกอย่าง	สรุปและบันทึกผลการวางแผนการทำงานไม่ครบ	สรุปและบันทึกผลการวางแผนการทำงานได้น้อยกว่าครึ่งของงาน

เกณฑ์การตัดสิน/ระดับคุณภาพ

ดี	หมายถึง	ผลงานมีระดับคะแนน ๑๑ - ๑๕ คะแนน
พอใช้	หมายถึง	ผลงานมีระดับคะแนน ๖ - ๑๐ คะแนน
ปรับปรุง	หมายถึง	ผลงานมีระดับคะแนน ๑ - ๕ คะแนน

เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงาน

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	๔ คะแนน	๓ คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน
คุณลักษณะ ในการทำงาน	มีทักษะในการร่วม กิจกรรมกลุ่ม มี วินัย ตั้งใจพยายาม แสวงหาวิธีทำงาน ทำงานจนสำเร็จ และผลงานมี คุณภาพ	มีทักษะในการร่วม กิจกรรมกลุ่ม มีวินัย ตั้งใจพยายาม แสวงหาวิธีทำงาน ทำงานจนสำเร็จ	ทักษะในการร่วม กิจกรรมกลุ่ม มีวินัย ทำงาน จนสำเร็จ	ร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ ขาดมีวินัย ทำงาน ไม่สำเร็จ
ความสามารถ ในการทำงาน	สามารถเลือก ใช้ วัสดุ / อุปกรณ์ได้ อย่างเหมาะสมกับ งาน ปฏิบัติงานได้ ถูกต้องตามขั้นตอน ทันเวลาตามที่ กำหนดสามารถ พัฒนางานได้	สามารถเลือก ใช้ วัสดุ / อุปกรณ์ได้ อย่างเหมาะสมกับ งาน ปฏิบัติงานได้ ถูกต้องตามขั้นตอน ทันเวลา ตามที่ กำหนดไม่สามารถ พัฒนางานให้ดีขึ้น	สามารถเลือก ใช้ วัสดุ / อุปกรณ์ได้ อย่างเหมาะสมกับ งาน ปฏิบัติงานได้ ถูกต้องตามขั้นตอน ไม่ทันเวลาตามที่ กำหนด	เลือก ใช้วัสดุ / อุปกรณ์ไม่ เหมาะสมกับงาน ปฏิบัติงานไม่ ถูกต้องตามขั้นตอน ไม่ทันเวลาตามที่ กำหนด
เจตคติต่อการ ทำงาน	ชมเชยและชื่นชม ผู้อื่นเมื่อทำงาน สำเร็จและสามารถ บอกกระบวนการ ทำงานให้ผู้อื่นได้มี ความคิดในการ ปรับปรุงพัฒนางาน ให้ดียิ่งขึ้นมีความ ตั้งใจพยายาม ทำงานจนสำเร็จ และผลงานมี คุณภาพ	ชมเชยและชื่นชม ผู้อื่นเมื่อทำงาน สำเร็จและสามารถ บอกกระบวนการ ทำงานให้ผู้อื่นได้มี ความตั้งใจพยายาม ทำงานจนสำเร็จ	ชมเชยและชื่นชม ผู้อื่นเมื่อทำงาน สำเร็จและสามารถ บอกกระบวนการ ทำงานให้ผู้อื่นได้ ทำงานไม่สำเร็จ	ชมเชยและชื่นชม ผู้อื่นเมื่อทำงาน สำเร็จ ไม่สามารถบอก กระบวนการ ทำงานให้ผู้อื่นได้ ทำงานไม่สำเร็จ

เกณฑ์การตัดสิน/ระดับคุณภาพ

ดี	หมายถึง	ผลงานมีระดับคะแนน ๙ - ๑๒ คะแนน
พอใช้	หมายถึง	ผลงานมีระดับคะแนน ๕ - ๘ คะแนน
ปรับปรุง	หมายถึง	ผลงานมีระดับคะแนน ๑ - ๔ คะแนน

เกณฑ์การประเมินผลงาน

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	๔ คะแนน	๓ คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน
คุณภาพของ ผลงาน	ผลงานมีคุณภาพ ตรงตาม วัตถุประสงค์ของ งาน	ผลงานมีคุณภาพ	ผลงานไม่มี คุณภาพ	ไม่สามารถทำงาน ได้
ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการ สร้างผลงานให้มี คุณภาพ	ใช้ความคิดริเริ่มใน การสร้างผลงาน	สามารถสร้าง ผลงาน	ไม่สามารถสร้าง ผลงานได้
การนำไปใช้	ผลงานมีความ เหมาะสมกับการใช้ งาน	ผลงานมี ข้อบกพร่องในการ ใช้งาน	ผลงานสามารถ ใช้งานได้บางส่วน	ผลงานไม่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ ได้

เกณฑ์การตัดสิน/ระดับคุณภาพ

ดี	หมายถึง	ผลงานมีระดับคะแนน	๙ - ๑๒	คะแนน
พอใช้	หมายถึง	ผลงานมีระดับคะแนน	๕ - ๘	คะแนน
ปรับปรุง	หมายถึง	ผลงานมีระดับคะแนน	๑ - ๔	คะแนน

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	๔ คะแนน	๓ คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน
บทบาทหน้าที่	มีการกำหนด บทบาทหน้าที่ สมาชิกไว้ชัดเจน	มีการกำหนด บทบาทหน้าที่ไม่ ครบ ขาดไป ๑ อย่าง	มีการกำหนด บทบาทหน้าที่ไม่ ครบ ขาดไป ๒ อย่าง	ไม่มีการกำหนด บทบาทหน้าที่ ของสมาชิก
การมีส่วนร่วม	สมาชิกกลุ่มทุกคนมี ส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงานกลุ่ม	สมาชิกกลุ่ม ส่วนใหญ่มีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงาน กลุ่ม	สมาชิกกลุ่มให้ ความร่วมมือใน การปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นส่วนน้อย	สมาชิกกลุ่มส่วน ใหญ่มีส่วนร่วมใน การปฏิบัติงาน กลุ่มน้อย
ความรับผิดชอบ	สมาชิกทุกคนทำงาน ตามหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย ไม่ หลีกเลี่ยงงาน งาน เสร็จทันตามเวลา	สมาชิกส่วนใหญ่ ทำงานตามหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมาย ไม่ หลีกเลี่ยงงาน งาน เสร็จทันตามเวลาที่ กำหนด	สมาชิกส่วนน้อย ทำงานตามหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมาย หลีกเลี่ยงงานเป็น บางคน งานเสร็จ ช้ากว่าเวลาที่ กำหนดเล็กน้อย	สมาชิกส่วนใหญ่ ไม่ทำงานตาม หน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย หลีกเลี่ยงงานเป็น บางคน งานเสร็จ ช้ากว่าที่กำหนด
การรับฟัง ความคิดเห็น	สมาชิกทุกคน ยอมรับฟังความ คิดเห็นผู้อื่นอย่างมี เหตุผลและ สร้างสรรค์	สมาชิกส่วนใหญ่ ยอมรับฟังความ คิดเห็นผู้อื่นและมี เหตุผล	สมาชิกส่วนน้อย ยอมรับฟังความ คิดเห็นผู้อื่นและมี เหตุผล	สมาชิกส่วนใหญ่ ไม่รับฟังความ คิดเห็นผู้อื่น และ ไม่มีเหตุผล
ผลสำเร็จของงาน	เกิดจากความ ร่วมมือของสมาชิก ทุกคนในกลุ่ม	เกิดจากความ ร่วมมือของสมาชิก ส่วนใหญ่ในกลุ่ม	เกิดจากความ ร่วมมือของสมาชิก ส่วนน้อยในกลุ่ม	เกิดจากความ ร่วมมือของ สมาชิก ๑-๒ คน ในกลุ่มเท่านั้น

เกณฑ์การตัดสิน/ระดับคุณภาพ

ดีมาก	หมายถึง	ระดับคะแนน	๑๖ - ๒๐ คะแนน
พอใช้	หมายถึง	ระดับคะแนน	๑๑ - ๑๕ คะแนน
พอใช้	หมายถึง	ระดับคะแนน	๖ - ๑๐ คะแนน
ปรับปรุง	หมายถึง	ระดับคะแนน	๐ - ๕ คะแนน

เกณฑ์การประเมินการวิจารณ์ผลงานดนตรีไทย

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	๔ คะแนน	๓ คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน
สาระที่วิจารณ์	แสดงเหตุผลประกอบความคิดของตนได้ตามองค์ประกอบดนตรีไทย เนื้อหาการบรรยายบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างงานดนตรีไทยและคุณค่าต่อมรดกวัฒนธรรม	เนื้อการบรรยายไม่บอกถึงความสัมพันธ์ตามองค์ประกอบดนตรีไทยและคุณค่าต่อมรดกวัฒนธรรม	แสดงเหตุผลประกอบได้ครอบคลุม ไม่มีการบรรยายความสัมพันธ์ตามองค์ประกอบดนตรีไทย	การแสดงเหตุผลไม่น่าเชื่อถือ และไม่สมบูรณ์ตามองค์ประกอบดนตรีไทย
การเขียนสรุปผลงาน	เขียนถูกต้องตามหลักภาษา สื่อความหมาย เข้าใจชัดเจนมีความสละสลวย	เขียนถูกต้องตามหลักภาษา สื่อความหมายได้เข้าใจชัดเจน	เขียนถูกต้องตามหลักภาษา แต่สื่อความหมายไม่ชัดเจน	เขียนถูกต้องเป็นบางส่วน สื่อความหมายกวน
ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาดนตรี	ผลงานมีรูปแบบเด่นแปลก มีคุณค่าด้านดนตรี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาดนตรี	ผลงานมีรูปแบบเด่นแปลก แต่ไม่มีคุณค่าด้านดนตรี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาดนตรี	ผลงานมีรูปแบบคล้ายคลึงงานดนตรีไทยทั่วไป	เป็นผลงานเลียนแบบ

เกณฑ์การตัดสิน/ระดับคุณภาพ

ดีมาก	หมายถึง	ระดับคะแนน	๑๑ - ๑๒ คะแนน
พอใช้	หมายถึง	ระดับคะแนน	๙ - ๑๐ คะแนน
พอใช้	หมายถึง	ระดับคะแนน	๗ - ๘ คะแนน
ปรับปรุง	หมายถึง	ระดับคะแนน	๐ - ๖ คะแนน